

پینتاگون له راپورتیکی 2017 دا: کورونا دیت و جیهان تووشی قهیران دهبیت

06-04-2020

نوسرهکان

ناوهندی لیکۆلینهوهی رووداو

دو سال پيش دەرگەوتنى فايرۇسى كۆرۈنۈش، ۋەزارەتى بەرگىرى ئەمىرىكا (پىنتاگۇن) لە راپورتىكى 103 لاپەرەبىدا لەبارەى ئەگەرى بىلابوونەۋەى پەتايەكى ھاوشىۋەى كۆفۇد-19 ى نوئى ۋە ھەرەشەكانى بۇ سەر ئەمىرىكا ھۆشدارى داۋەتە كۆشكى سىپى. راپورتەكە بەشى زۇرى ئەۋ كىشانە دەخاتەرۋو كە ئىستا ئەمىرىكا ۋ زۆربەى ۋلاتانى جىهان بەھۇى بىلابوونەۋەى فايرۇسى كۆرۈنۈش بەدەستىانەۋە دەئالېن.

دۇئالدى ترەمپ، سەرۋكى ئەمىرىكا لە چەندىن بۇنەدا جەختى لەۋە كىرۋەتەۋە كە ھىچ كەسنىك نەيدەتۋانى پىشېبىنى بىلابوونەۋەى فايرۇسىكى ھاوشىۋەى كۆرۈنۈش بىكات، بەلام پىنتاگۇن لە راپورتىكى سالى 2017دا ھۆشدارى داۋەتە كۆشكى سىپى ۋ پىنگوتوۋە: "روداۋىكى بايۇلۇزى كارەساتبار دەتۋانى ھەرەشە لە خەلك، ئازەل، روۋەك، ژىنگە، تەندروستى ئابوورى ۋ ئاساپشى نىشتمانى ئەمىرىكا بىكات" ۋ، پىۋىستى بە "كاردانەۋەى خىرا ۋ كارىگەر ھەبە بۇ ئەۋەى زىانە گىانىيەكان ۋ ئاكامە خراپەكانى كەمبىرئەۋە".

راپورتەكە، كە كۆپىيەكى دەست گۇشارى (نەيشن) ى ئەمىرىكى كەوتوۋە، ئامازە بۇ ئەۋە دەكات كە ئەگەرى بىلابوونەۋەى "نەخۇشى كۆنەندامى ھەناسە، بەتايبەتى نەخۇشى ئەنفلوانزايەكى نوئى" لە ھەموو ئەگەرەكانى دىكە "زىاتر رىي تىدەچىت ۋ لەپىشترىن ئەگەرىشە".

كۆفۇد-19 نەخۇشىيەكە بە خۇگۇرپىن بان پەرەسەندى فايرۇسى كۆرۈنۈش دروستىۋوۋە ۋ بەكىك لەۋ كۆنەندامانى كە دەيكاتە ئامانچ كۆنەندامى ھەناسەى مرۇفە. راپورتەكە لە چەندىن شۇن بەناۋ ئامازە بە فايرۇسى كۆرۈنۈش دەكات، ۋەك چۇن لە شۇننىكى راپورتەكدا ھاتوۋە "نەخۇشى گوازراۋەى كۆرۈنۈش لە جىھاندا شتىكى باۋە".

ۋەزارەتى بەرگىرى ئەمىرىكا بەدوورى نازانىت ئامرازەكانى دەستىشاندەن ۋ چارەسەرى فايرۇسە باۋەكان بۇ ئەۋ فايرۇسە نوپىە كارىگەرىبان نەبىت، ئەۋەش دەبىتە ھۇى ئەۋەى فايرۇسەكە بە خىراپىيەكى زۇر بە ھەموو جىھاندا بىلابوونەۋەى.

حكومەتى چىن لە رۇزى 11 ى كانوونى دوۋەم مردنى يەكەم تووشبوۋى بە فايرۇسى كۆرۈنۈش راگەياندى. ئەۋكات تەنيا 41 تووشبوۋى پىشتراستىكراۋە لە چىن ھەبوون، لەكاتىكدا شارى ۋۇھان لە ھەرىمى ھوبەى بە سەنتەرى سەرھەلدىن ۋ بىلابوونەۋەى فايرۇسەكە دادەنزىت. فايرۇسەكە كەمتر لە سى مانگى پىۋىستىۋو بۇئەۋەى سنوورى 1 مىليۇن ۋ 200 ھەزار تىپەرىنىت.

لە بەشنىك لە راپورتەكدا ھاتوۋە "بىلابوونەۋەى فايرۇسەكە لە بەك كۆمەلگە دەتۋانى بەخىراپى بۇ قەيرانىكى تەندرووستى بگۇرپىت كە چەندىن ۋلات دەگرىتەۋە ۋ مىليۇنان كەس بەدەستىيەۋە بىنلېن، ئەۋە جگە لەۋەى گىرفتى گەرە بۇ ھەموو لاپەنەكانى زىانى كۆمەلگە دروستەكات. تايبەتمەندىيە سەرەكىيەكانى نەخۇشىيەكە دەكرى گواستىنەۋەى خىرا ۋ سەختىيەكەى بىت، ئەگەرىكى بەھىزىش ئەۋەبە كارىگەرى لەسەر پاراستنى ھىزى تەندرووستى دروستىكات".

راپورتەكەى پىنتاگۇن بە ناۋنىشانى (پلانى لى يۇئىس نۇرس كۆم 3560: كاردانەۋە بەرامبەر پەتاي ئەنفلوانزا ۋ نەخۇشى گوازراۋە) ئامادەكراۋە، تەنيا بۇ بەكارھىننى فەرمىيە ۋ رىكەوتى 6 ى كانوونى دوۋەمى 2017 ى لەسەرە.

مانگى رابردوۋ ئەمىرىكا بەشنىك لە ستافى دامەزراۋە دىپلۇماسىيەكانى لە بەغدا ۋ ھەولېر كىشانەۋە، يەكىك لە ھۆكارەكانى ئەۋ ھەنگاۋەشى بۇ ھەرەشەى بىلابوونەۋەى فايرۇسى كۆرۈنۈش گەراندىۋە. دوو سال لەمەۋبەر ۋەزارەتى بەرگىرى ئەمىرىكا پىشېبىنى ئەۋەى كىرېۋو بىلابوونەۋەى فايرۇسىكى ھاوشىۋەى كۆرۈنۈش دەتۋانى كارىگەرى لەسەر "ئامادەى ۋ كارىگەرى" ى ھىزەكانى ئەمىرىكا دروستىكات.

بىلابوونەۋەى پەتاي كۆفۇد-19 لە قەيرانىكى تەندرووستىيەۋە بۇ قەيرانىكى ھەمەلايەنەى جىھانى گۇراۋە. پىنتاگۇن لە دىرى 462 ى راپورتەكە ۋ لە بىرگەى (ھەرەشەى سترانىزىي نىشتمانى) ئامازە بۇ ئەۋە دەكات پەتاكە "لىكەۋتەى جىدى بۇ ئاساپشى نىشتمانى ئەمىرىكا دەبىت"، لەۋانەش "ئاكامە سەختە ئابوورى، سىياسى ۋ كۆمەلايەتتەكانى لەسەر ئاستى نىۋخۇيى ۋ نىۋدەۋلەتى".

بىلابوونەۋەى فايرۇسى كۆرۈنۈش ۋلاتانى جىھانى تووشى كىشەى كەمى كەلۈپەلەكانى رىگىرى، خۇپارزى ۋ يارمەتىدانى تووشبوۋان كىرۋە. زۆربەى ئەۋ ۋلاتانەى ئىستا بە ناۋەندى بىلابوونەۋەى فايرۇسەكە دادەنرېن كىشەى ئامىزى ھەناسەدان ۋ كەلۈپەلەكانى خۇپارزىبان ھەبە، ئەم كىشەيەش خەلكى ئاساپى ۋ ستافى تەندرووستى نەخۇشخانەكانى كۆرۈنۈش گرتوۋەتەۋە.

ھەفتەى رابردوۋ دوو بەرپىسى ئاساپشى نىشتمانى ئەمىرىكا بە رۇزنامەى (نىۋيۇرك تايمز) ى ئەمىرىكىيان راگەباند كۇگاي سترانىزىي نىشتمانى ئەمىرىكا خەرىكە لەۋ كەلۈپەلانە بەتال دەبىت كە بۇ خۇپارزى لە كۆفۇد-19 پىۋىستىن.

لە كۆى 1 مىليۇن ۋ 236 ھەزار كەيسى پىشتراستىكراۋى تووشبوۋى كۆرۈنۈش ۋ 67 ھەزار ۋ 237 گىيانلەدەستداۋى فايرۇسەكە كە تاۋەكو ئىۋارەى يەكشەممە لە ھەموو جىهان تۇماركراۋن، نىزىكەى 25% ى تووشبوۋان ۋ 11% ى گىيانلەدەستداۋانى فايرۇسەكە لە ئەمىرىكان.

بەرزبونەوھى خىراي ژمارەى تووشبووان گۇشارىكى زۇرى لەسەر كەرتى تەندروستى ئەمىرىكا و كۇگاي نىشتمانىي كەلوپەلە پزىشكىيە سەرەتاييەكان دروستكردووه.

دوو سال لەمەوبەر پېنتاگۇن پېشېبىنى دۇخىكى وەك ئەوھى ئەمروى كردووه و ئاماژە بۇ ئەوھى كردووه كە بەھۇى كەمبونەوھى كەلوپەلە پئويستەكان كېشە و كېپىكى بۇ بەدەستەھىنان و گەرەنتىكردنى ئەو پىداوېستىيانە دروستدەبىت، لەوانەش ئامىرى ھەناسەدانى دەستكرد، دەمامك، دەستەوانە، كەرستەى لۇجستىكى، پىداوېستى پزىشكى و ھىزى كارى تەندروستى. بەپى راپۇرتىكى سەرەتاي ئەم مانگەى سكولى تەندروستى گىشتى بلومبىرگ لە زانكۆى جۇن ھۆپكىن، ئەمىرىكا 64 ھەزار ئامىرى ھەناسەدانى دەستكردنى ھەپە، كە خاوەن ھەموو تايبەتمەندىيەكانى ئامىرىكى لەوشىوھەپەن، جيا لەمە 98 ھەزار ئامىرى دىكەى ھەناسەدانى دەستكردى ھەپە كە ھەموو تايبەتمەندىيەكانىان نىيە، بەلام دەكرىت لە فرىاكەوتن سوودىان لىوھەبگىرېت. قەيرانى كەمى دەمامك لە ئەمىرىكا گەبىشتووتە ئاستىك كە دەست لە دەمامكى وئاتانى دىكەش ناپارېزىت. ھەفتەى رابردوو حكومەتى ئەلمانىا ئەمىرىكاى بە "نموونەپەكى مۇدىرن لە چەتەپى" تۆماركرد، كاتىك 200 ھەزار دەمامكى جۇرى N95 كە بېرىبوو بۇ ئەلمانىا بگوارزىنەوھ، لەكاتى گواستنەوھى نىوان فرۆكەكان لە تايلەندەوھ رەوانەى ئەمىرىكا كران. كەمى تەختى نەخۇشخانەكان و ئامىرى ھەناسەدان دەستكرد كېشەى گەرەى بۇ ھەردوو وئاتى ئىسپانىا و ئىتالىا دروستكردووه، كە لەرووى ژمارەى تووشبووانى كۆرۇناوھ لە پاش ئەمىرىكا لە پلەكانى دووھم و سىيەم دىن. وەك لە راپۇرتەكەى 2017دا ھاتووه "تەننەت پىشەسازىترىن وئاتەكانىش كېشەى كەمى تەختى نەخۇشخانە و كەرستەى تايبەتى وەك ئامىرى ھەناسەدانى دەستكردىان دەبىت".